

ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘΜ 426¹/V/2008

Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ – ΤΜΗΜΑ Β΄

Συνεδρίασε στην Αίθουσα Συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου του κτηρίου των γραφείων της, επί της οδού Κότσικα 1Α, Αθήνα, την 6^η Νοεμβρίου 2008, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30, με την εξής σύνθεση:

Προεδρεύουσα: Αριστέα Σινανιώτη

Μέλη: Κυριάκος Μακαρόνας, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Χρήστου Α. Ιωάννου,
Παναγιώτης Κανελλόπουλος,
Ευθύμιος Πουρναράκης, λόγω κωλύματος του τακτικού μέλους Αποστόλου Ρεφενέ,
Γεωργία Μπεχρή-Κεχαγιόγλου.

Γραμματέας: Κυριακή Κασαλιά (*), λόγω κωλύματος της τακτικής Γραμματέως Όλγας-Ανίτας Ραφτοπούλου

Στη συζήτηση παρέστη ο Αντιπλοίαρχος Λιμενικού Σώματος κ. Κωνσταντίνος Γκόνιας, ο οποίος ορίστηκε ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας προκειμένου να συμμετέχει, βάσει της διάταξης του άρθρου 17 παρ. 5 του Ν. 3260/2004, χωρίς δικαίωμα ψήφου.

Θέμα της συνεδρίασης ήταν η λήψη απόφασης επί της καταγγελίας της εταιρείας με την επωνυμία «Ι.T.S.A. Travel Samos Μιχαλάκη –Σαρλάς ΟΕ» κατά των εταιρειών με την επωνυμία «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΠΛΟΕΣ ΝΕ», «ΠΛΟΕΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΝΕ» και «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ ΝΕ» για παράβαση των άρθρων 1, 2, 2α και 3 του ν. 703/77, όπως ισχύει.

Η ορισθείσα για την 18^η Σεπτεμβρίου 2008 συζήτηση επί του ανωτέρω θέματος, ανεβλήθη οίκοθεν λόγω κακής σύνθεσης, εξαιτίας της μη έγκυρης κλήτευσης εκπροσώπου του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας. Ως εκ τούτου η Προεδρεύουσα ανακοίνωσε στα νομίμως κλητευθέντα μέρη, ήτοι την καταγγέλλουσα εταιρεία Ι.T.S.A. Travel Samos Μιχαλάκη – Σαρλάς ΟΕ η οποία παρίστατο δια του πληρεξουσίου δικηγόρου της Δημητρίου Μπόνη και τις καταγγελλόμενες εταιρείες ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΠΛΟΕΣ ΝΕ, ΠΛΟΕΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΝΕ και ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ ΝΕ για τις οποίες παρίστατο ο νόμιμος εκπρόσωπός τους Δημήτριος Κασμιρλής και μετά του πληρεξουσίου δικηγόρου του Παναγιώτη Σοφούλη, την αναβολή της συζήτησης και τον ορισμό νέας ημερομηνίας για την 6^η Νοεμβρίου 2008, ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30.

Στη συνεδρίαση της 6^{ης} Νοεμβρίου 2008 παρέστησαν οι καταγγελλόμενες εταιρείες ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΠΛΟΕΣ ΝΕ, ΠΛΟΕΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΝΕ και ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ ΝΕ δια του πληρεξουσίου δικηγόρου τους Παναγιώτη Σοφούλη. Η καταγγέλλουσα εταιρεία Ι.T.S.A. Travel Samos Μιχαλάκη –Σαρλάς ΟΕ σε συνέχεια της από **2.10.2008** (αρ.ημ .πρωτ. 783) **επιστολής της σύμφωνα με την οποία παραιτείται της από 17.8.2007** (αρ.ημ.πρωτ.4772)

¹ Από την παρούσα απόφαση έχουν παραλειφθεί, σύμφωνα με το άρθρο 26 παρ.7 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ 1890/Β΄/29.12.2006), τα στοιχεία εκείνα, τα οποία κρίθηκε ότι αποτελούν επιχειρηματικό απόρρητο. Στη θέση των στοιχείων που έχουν παραλειφθεί υπάρχει η ένδειξη [...]. Όπου ήταν δυνατό τα στοιχεία που παραλείφθηκαν αντικαταστάθηκαν με ενδεικτικά ποσά και αριθμούς ή με γενικές περιγραφές (εντός [...]).

καταγγελίας της, με νέα επιστολή της από 6.11.2008(αρ.ημ.πρωτ. 954) δήλωσε εκ νέου την παραίτησή της καθώς και την πρόθεσή της να μην παρασταθεί στην διαδικασία. Τη δήλωση παραιτήσεως απεδέχθησαν οι παριστάμενες καταγγελλόμενες εταιρείες, νομίμως δια του πληρεξουσίου δικηγόρου τους και Παναγιώτη Σοφούλη.

Το Τμήμα Β΄ της Ε.Α, μετά από διάσκεψη, κάνοντας χρήση του άρθρου 24 του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΚΥΑ 8275/2006, ΦΕΚ Β΄ 1890/29.12.2006) που είναι όμοιου περιεχομένου με του άρθρ.21 του προϊσχύοντος Κανονισμού (ΚΥΑ 963/2001, ΦΕΚ Β΄ 361/2001), **απεφάσισε να συνεχίσει την εξέταση της υποθέσεως.**

Μετά ταύτα εδόθη ο λόγος στη Γενική Εισηγήτρια Διονυσία Ξηρόκωστα, Προσωρινή Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού (εφεξής Γ.Δ.Α.), η οποία ανέπτυξε συνοπτικά τη γραπτή εισήγηση (αριθ. πρωτ. 7576/30.10.2008) της Υπηρεσίας επί των προτεινόμενων από τις καταγγελλόμενες εταιρείες δεσμεύσεων και πρότεινε για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στην ανωτέρω εισήγηση, την απόρριψη της ανάληψης δεσμεύσεως από τις καθής.

Κατόπιν το λόγο έλαβε ο πληρεξούσιος δικηγόρος των καταγγελλομένων, ο οποίος ζήτησε να μη γίνει δεκτή η με αριθ. πρωτ. 7576/30.10.2008 εισήγηση της Γ.Δ.Α., ανέπτυξε τις απόψεις του και απάντησε σε ερωτήσεις που του υπέβαλε η Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής.

Το Τμήμα Β΄ της Ε.Α, μετά από διάσκεψη, αφού σκέφτηκε ότι α) η πρόταση των καταγγελλομένων όπως απαλείψουν από τα συμβόλαια συνεργασίας τους με τα ταξιδιωτικά πρακτορεία (γραφεία) τον όρο της αποκλειστικότητας αποτελεί αυτονόητη υποχρέωσή τους σύμφωνα με το δίκαιο του ανταγωνισμού, β) η πρακτική επιβολής αποκλειστικής συνεργασίας που διαπίστωσε η Γ.Δ.Α, αφορά παρελθούσα παράβαση η οποία έχει ήδη παύσει, και γ) η επιβολή αποκλειστικότητας από δεσπόζουσα επιχείρηση συνιστά ιδιαίτερα σημαντική παράβαση που ανάγεται στον «σκληρό πυρήνα» του δικαίου του ανταγωνισμού και των σκοπών που ικανοποιούνται με τις διατάξεις του, **δεν αποδέχεται** την ανάληψη δεσμεύσεων, οι οποίες κρίνονται ανεπαρκείς εξ απόψεως της αποτελεσματικότητας τους και κρίνει ότι οι αποδιδόμενες παραβάσεις πρέπει να τύχουν περαιτέρω εξέτασης.

Μετά την απόρριψη των προτεινόμενων από τις καταγγελλόμενες εταιρείες δεσμεύσεων, το λόγο έλαβε εκ νέου η Γενική Εισηγήτρια Διονυσία Ξηρόκωστα, η οποία ανέπτυξε συνοπτικά τη γραπτή εισήγηση (αριθ. πρωτ. 3448/23.5.2008) της Υπηρεσίας και πρότεινε στην Επιτροπή για τους λόγους που αναφέρονται αναλυτικά στην ανωτέρω εισήγηση, όπως:

α) κρίνει ότι οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες "Σαμιακές Πλόες ΝΕ", "Σαμιακές Κρουαζιέρες ΝΕ" και "Πλόες Αιγαίου ΝΕ" παρέβησαν το άρθρο 2 του ν. 703/1977·

β) υποχρεώνει τις ως άνω επιχειρήσεις όπως παύσουν την παράβαση του άρθρου αυτού και την παραλείψουν στο μέλλον·

γ) υποχρεώνει τις ως άνω επιχειρήσεις όπως αποστείλουν εντός εύλογης προθεσμίας υπογεγραμμένα τα συμβόλαια συνεργασίας με τα ταξιδιωτικά πρακτορεία χωρίς όρους αποκλειστικότητας·

δ) επιβάλλει πρόστιμο στις ως άνω επιχειρήσεις, το οποίο υπολογίσει κατά την κρίση της, και

ε) διατάζει τις ως άνω επιχειρήσεις όπως δημοσιεύσουν την απόφαση σε εφημερίδα που κυκλοφορεί σε τοπική κλίμακα.

Κατόπιν το λόγο έλαβε ο πληρεξούσιος δικηγόρος των καταγγελλομένων, ο οποίος τοποθετήθηκε επί της με αριθ. πρωτ. 3448/23.5.2008 εισηγήσεως της Γ.Δ.Α., ανέπτυξε τις απόψεις τους και απάντησε σε ερωτήσεις που τους υπέβαλε η Πρόεδρος και τα μέλη της Επιτροπής.

Μετά την ολοκλήρωση της ακροαματικής διαδικασίας ο πληρεξούσιος δικηγόρος των καταγγελλομένων εταιρειών ζήτησε και η Προεδρεύουσα του Β' Τμήματος της Επιτροπής χορήγησε προθεσμία μέχρι την 18^η Νοεμβρίου 2008, ημέρα Τρίτη, προκειμένου να υποβάλουν συμπληρωματικό υπόμνημα.

Κατόπιν η Επιτροπή Ανταγωνισμού συνήλθε σε διάσκεψη στη συνεδρίαση της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2008 (ημέρα Πέμπτη και ώρα 10:30) την οποία ολοκλήρωσε στη συνεδρίαση της 29^{ης} Δεκεμβρίου 2008 (ημέρα Δευτέρα και ώρα 15:30) στην ως άνω αίθουσα συνεδριάσεων του 1^{ου} ορόφου των Γραφείων της. Τα μέλη της Επιτροπής Ανταγωνισμού, που συμμετείχαν στη λήψη της παρούσας απόφασης δήλωσαν ότι έχουν ενημερωθεί σε κάθε περίπτωση πλήρως και αναλυτικώς για το σύνολο του φακέλου και του αποδεικτικού υλικού.

Η Επιτροπή κατά τη διάσκεψή της, αφού έλαβε υπόψη της όλα τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης, την Εισήγηση της Γ.Δ.Α., τις απόψεις που εξέφρασαν τα ενδιαφερόμενα μέρη τόσο προφορικώς κατά τη συζήτηση της υπόθεσης, όσο και εγγράφως στα υπομνήματά τους,

ΣΚΕΦΘΗΚΕ ΩΣ ΕΞΗΣ:

I. ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. Η Καταγγελλείσα Πρακτική

Στις 17.08.2007, με αριθμό πρωτοκόλλου 4772, κατατέθηκε στην Γενική Διεύθυνση Ανταγωνισμού (εφεξής «ΓΔΑ») καταγγελία της εταιρείας με την επωνυμία «I.T.S.A. Travel Samos Μιχαλάκη –Σαρλάς ΟΕ» (εφεξής «καταγγέλλουσα εταιρεία») κατά των ναυτικών εταιρειών με την επωνυμία «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΠΛΟΕΣ ΝΕ», «ΠΛΟΕΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΝΕ» και «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ ΝΕ», (εφεξής «καταγγελλόμενες εταιρείες» ή «οι καθών εταιρείες») που δραστηριοποιούνται στη νήσο Σάμο, ενώ, στις 11.01.2008, με αρ. πρωτ. 137, κατατέθηκε από την καταγγέλλουσα εταιρεία στη ΓΔΑ συμπληρωματική καταγγελία.

Οι καταγγελλόμενες εταιρείες είναι μονοκάραβες ναυτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στη Σάμο και είναι καταχωρημένες στο μητρώο ναυτικών εταιρειών του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου και Νησιωτικής Πολιτικής, η πρώτη, «ΠΛΟΕΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΝΕ», με αριθμό μητρώου 3489, η δεύτερη «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ ΝΕ», με αριθμό μητρώου 2797 και η τρίτη, «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΠΛΟΕΣ ΝΕ», με αριθμό μητρώου 3382. Οι εταιρείες αυτές είναι οι μόνες ναυτικές εταιρείες στο νησί που πραγματοποιούν τοπικές ημερήσιες θαλάσσιες εκδρομές.

Τα τουριστικά γραφεία (εφεξής «τα πρακτορεία» ή «τα τουριστικά πρακτορεία») του νησιού συμβάλλονται με τις ανωτέρω ναυτικές εταιρείες με σκοπό τη συμμετοχή των πελατών τους στις ημερήσιες εκδρομές των τουριστικών πλοίων των καταγγελλομένων εταιρειών. Η καταγγέλλουσα εταιρεία I.T.S.A Travel αποτελεί ένα από τα τουριστικά γραφεία του νησιού, οι ιδιοκτήτες του οποίου είναι και μέτοχοι των καταγγελλομένων εταιρειών.

Η συνεργασία των τουριστικών πρακτορείων του νησιού με τις εν λόγω καταγγελλόμενες εταιρείες πραγματοποιείται με την υπογραφή συμβολαίου συνεργασίας στο οποίο, μεταξύ άλλων, αναγράφεται το ύψος των τιμών των εισιτηρίων και η αντίστοιχη προμήθεια, την οποία λαμβάνουν τα τουριστικά πρακτορεία, η οποία είχε καθοριστεί περίπου στο 50% της συνολικής τιμής του εισιτηρίου. Η προμήθεια αυτή διαμορφώνεται ανάλογα με την κίνηση του τουριστικού πρακτορείου σε συνδυασμό με το εάν οι ιδιοκτήτες των πρακτορείων είναι και μέτοχοι των καταγγελλομένων εταιρειών.

Η καταγγέλλουσα εταιρεία υποστηρίζει ότι η εν γένει συμπεριφορά των καθόν εταιρειών, όπως αναλύεται παρακάτω, συνιστά απαγορευμένη σύμπραξη σύμφωνα με το άρθρο 1 του ν. 703/77 όπως ισχύει, κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν στη σχετική αγορά σύμφωνα με το άρθρο 2 και κατάχρηση της σχέσης οικονομικής εξάρτησης κατ' άρθρο 2^α του ίδιου νόμου.

Ειδικότερα, οι ιδιοκτήτες της καταγγέλλουσας εταιρείας υποστηρίζουν στην καταγγελία τους ότι: *«εγώ και [...] διαθέσαμε σημαντικά κεφάλαια για να αγοράσουμε μετοχές των τριών αντιδίκων ναυτικών εταιρειών μαζί με τους άλλους τρεις βασικούς μετόχους [...] ώστε να διαχειρισθούμε με την απόκτηση των τριών τουριστικών πλοίων με το καλύτερο δυνατό τρόπο και το τουριστικό μας γραφείο του οποίου κύρια επιχειρηματική δραστηριοποίηση είναι η έκδοση εισιτηρίων συμμετοχής των πελατών μας στις ημερήσιες οργανωμένες με ολικές ναυλώσεις εκδρομές. Οι ναυτικές εταιρείες απέκτησαν μονοπωλιακή δεσπόζουσα θέση στην τουριστική αγορά της Σάμου και σε ένα διακριτό οικονομικό τομέα των οργανωμένων ημερησίων εκδρομών χωρίς εναλλακτική δυνατότητα αφού κατέχουν και τα μόνα τουριστικά πλοία του Νομού για τον σκοπό αυτό.»*

Επίσης, η καταγγέλλουσα εταιρεία υποστηρίζει ότι η εκ μέρους του πρακτορείου της μονομερής καταγγελία της συμβάσεως συμμετοχής αυτού στις ανωτέρω οργανωμένες εκδρομές θα είχε ως συνέπεια την οικονομική κατάρρευση των εργασιών του, αφού με τον τρόπο αυτό θα έχανε το 90% των εργασιών του και θα του απέμεναν μόνο τα εισιτήρια των εμπορικών πλοίων. Σύμφωνα με την καταγγελία, ο επιλεκτικός αποκλεισμός του τουριστικού της πρακτορείου σε σχέση με τα υπόλοιπα πρακτορεία, που συμμετέχουν στις ολικές ναυλώσεις λαμβάνοντα ποσοστό κέρδους 50% έως 55%, αποτελεί αθέμιτη, παράνομη και καταχρηστική συμπεριφορά με κίνδυνο ανεπανόρθωτης βλάβης για το υπόλοιπο της τουριστικής περιόδου.

Επιπλέον, η καταγγέλλουσα εταιρεία υποστηρίζει ότι οι τρεις καταγγελλόμενες εταιρείες λειτουργώντας ως κοινή επιχείρηση, αφού η πλειοψηφία του εταιρικού κεφαλαίου εκάστης ανήκει στα ίδια πρόσωπα, και με τις πράξεις του Διοικητικού Συμβουλίου τους *«προχώρησε στον ουσιαστικό αποκλεισμό του γραφείου μου από την αγορά εφόσον απέτρεπαν τρίτους από το να εισέλθουν στην αγορά ενώ παράλληλα προκαθόριζαν τις τιμές των εισιτηρίων και εκβιαστικά με απομόνωναν από την αγορά επιβάλλοντας ποσοστά κέρδους απαγορευτικά για την εκμετάλλευση του προϊόντος αλλά και κατά πολύ μικρότερα από αυτά άλλων συνεργατών ακόμα και μη μετόχων των εταιρειών αυτών. Έτσι και παρά το νόμο, οι συμφωνίες μεταξύ των εταιρειών όπως φαίνεται έχουν σαν αποτέλεσμα την παρακώλυση, το περιορισμό και την νόθευση του ανταγωνισμού με αποτέλεσμα: α) τον άμεσο καθορισμό των τιμών της αγοράς και β) την εφαρμογή στο εμπόριο δια ισοδύναμες παροχές άνισων όρων όπως και την άρνηση πωλήσεως»*.

II. ΤΑ ΜΕΡΗ

1. «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΠΛΟΕΣ ΝΕ», «ΠΛΟΕΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΝΕ» και «ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ ΝΕ»

Οι καταγγελλόμενες επιχειρήσεις συνιστούν ναυτιλιακές εταιρείες σύμφωνα με τις διατάξεις του ν.959/1979. Η εταιρεία με την επωνυμία «**ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΠΛΟΕΣ ΝΕ**» είναι ιδιοκτήτρια του τουριστικού σκάφους «Samos Sun», η εταιρεία «**ΠΛΟΕΣ ΑΙΓΑΙΟΥ ΝΕ**» είναι ιδιοκτήτρια του τουριστικού σκάφους «Samos Spirit» και η εταιρεία με την επωνυμία «**ΣΑΜΙΑΚΕΣ ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΕΣ ΝΕ**» είναι ιδιοκτήτρια του τουριστικού σκάφους «Samos Star». Οι ναυτικές εταιρείες, όπως έχει ήδη αναφερθεί, είναι μονοκάραβες, οι μετοχές των οποίων, κατά ποσοστό 75% των δύο πρώτων, και 50% της τρίτης, ανήκουν σε τρία και στα αυτά πρόσωπα.

Κάθε χρόνο οι καταγγελλόμενες εταιρείες συμβάλλονται εγγράφως με τα τουριστικά πρακτορεία του νησιού και καθορίζουν τους όρους συνεργασίας τους, βάσει των οποίων πραγματοποιούνται κατ' έτος οι ημερήσιες τουριστικές εκδρομές από την Σάμο προς την Τουρκία και τα γειτονικά νησιά.

Όλες οι καταγγελλόμενες εταιρείες εδρεύουν στο Βαθύ Σάμου, έχουν κοινά γραφεία, στην οδό Θ. Σοφούλη 5, και δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά για την εξυπηρέτηση της τουριστικής ζώνης του νομού (Σάμος, Πάτμος, Φούρνοι και Τουρκία). Οι ως άνω εταιρείες διαθέτουν αντίστοιχα τα ως άνω τρία κρουαζιερόπλοια-τουριστικά πλοία με τα οποία πραγματοποιούν ημερήσιες εκδρομές προς Τουρκία, Πάτμο, Φούρνους και Μαραθόκαμπο.

Οι καταγγελλόμενες εταιρείες έχουν κοινούς νομικούς εκπροσώπους και τουλάχιστον τρεις μέτοχοι αυτών είναι μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου κάθε μιας από τις τρεις ναυτικές εταιρείες. Επιπλέον οι μέτοχοι κ.κ. [...] και [...] ελέγχουν τις εταιρείες «Σαμιακές Πλόες ΝΕ», «Πλόες Αιγαίου ΝΕ» και «Σαμιακές Κρουαζιέρες ΝΕ» με ποσοστά συμμετοχής στο μετοχικό τους κεφάλαιο που διαμορφώνονται σε 100%, 100% και 70% αντίστοιχα.

2. «ITSA Travel Samos Μιχαλάκη – Σάρλας ΟΕ»

Η καταγγέλλουσα εταιρεία «ITSA Travel Samos Μιχαλάκη – Σάρλας ΟΕ» εδρεύει κι' αυτή στη Σάμο, επί της οδού Θεμ. Σοφούλη αριθμ. 1, Λιμάνι Σάμου και είναι μία οικογενειακή επιχείρηση με εταίρους τους [...] και [...]. Πρόκειται για τουριστικό πρακτορείο που εκδίδει εισιτήρια προκειμένου οι πελάτες του είτε να μεταβούν σε άλλα νησιά χρησιμοποιώντας τα πλοία της γραμμής και τα ιπτάμενα δελφίνια (υδροπτέρυγα) είτε για να συμμετάσχουν στις ημερήσιες εκδρομές προς την Τουρκία, την Πάτμο, τους Φούρνους και το Μαραθόκαμπο (περιοχή της Σάμου με αυξημένη τουριστική κίνηση) που διοργανώνονται από τις καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες. Οι ιδιοκτήτες του πρακτορείου είναι και μέτοχοι των καταγγελλομένων ναυτικών εταιρειών και δρούσαν με τέτοιο τρόπο ώστε να προωθούν τα συμφέροντα των ανωτέρω ναυτικών εταιρειών και των караβιών τους, να προασπίζουν τα εν γένει εταιρικά συμφέροντα και να προωθούν τις υπηρεσίες τους.

III. Η ΑΓΟΡΑ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΜΕΡΩΝ ΣΕ ΑΥΤΗ

1. Σχετική αγορά

Η σχετική αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών, περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που θεωρούνται ομοειδή και εναλλάξιμα από τη σκοπιά της ζήτησης ή της προσφοράς λόγω των ιδιοτήτων, της τιμής τους και της χρήσης για την οποία προορίζονται.

Οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες διαθέτουν τα ανωτέρω περιηγητικά πλοία που πραγματοποιούν ημερήσιες εκδρομές από τα λιμάνια της Σάμου σε άλλους τουριστικούς προορισμούς (Πάτμος, Φούρνοι, Μαραθόκαμπος Σάμου και Τουρκία). Στο νησί δραστηριοποιούνται και ιπτάμενα δελφίνια (υδροπτέρυγα) που απευθύνονται, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, στους παραθεριστές που επιθυμούν να μεταβούν από το ένα νησί σε κάποιο άλλο (Πάτμο, Φούρνους, Λειψούς, Κάλυμνο, Κω μετ' επιστροφής) και δεν πραγματοποιούν περιηγητικές εκδρομές, διαθέτουν δε περιορισμένο αριθμό θέσεων. Οι ημερήσιες εκδρομές όμως που πραγματοποιούνται από τα πλοία των καταγγελλόμενων εταιρειών προς συγκεκριμένα σημεία (Πάτμο, Φούρνους, Μαραθόκαμπος) απευθύνονται είτε σε οργανωμένες ομάδες (groups) παραθεριστών είτε σε μεμονωμένους παραθεριστές που επιθυμούν να επισκεφθούν τους ανωτέρω προορισμούς με τη μορφή ξενάγησης ή με τη μορφή ημερησίας εκδρομής. Επομένως τα ιπτάμενα δελφίνια δεν συνιστούν εναλλακτική δυνατότητα για τα πλοία των καθών εταιρειών. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, οι περισσότεροι τουριστικοί πράκτορες του νησιού συμβάλλονται ετησίως με τις καταγγελλόμενες εταιρείες προκειμένου οι πελάτες τους να συμμετέχουν σε αυτές τις ημερήσιες εκδρομές-κρουαζιέρες που οργανώνουν οι τρεις καταγγελλόμενες εταιρείες.

Επομένως, σύμφωνα με τα ανωτέρω, ως σχετική αγορά θεωρείται εν προκειμένω η αγορά παροχής ημερησίων θαλάσσιων εκδρομών (κρουαζιερών) μεταφοράς επιβατών (αγορά ημερόπλοιων).

2. Σχετική γεωγραφική αγορά

Η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει την περιοχή στην οποία οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις πωλούν τα σχετικά προϊόντα ή παρέχουν τις σχετικές υπηρεσίες υπό επαρκώς ομοιογενείς συνθήκες ανταγωνισμού και η οποία μπορεί να διακριθεί από άλλες γειτονικές γεωγραφικές περιοχές, ιδίως λόγω των αισθητά διαφορετικών συνθηκών ανταγωνισμού που επικρατούν σε αυτές. Η σχετική γεωγραφική αγορά ταυτίζεται με την περιοχή, μέσα στα όρια της οποίας δραστηριοποιούνται και ανταγωνίζονται (ή τουλάχιστον έχουν τη δυνατότητα αυτή) οι επιχειρήσεις ως πωλητές ή αγοραστές των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

Οι καταγγελλόμενες εταιρείες πραγματοποιούν δρομολόγια από όλα τα λιμάνια της Σάμου προς την Τουρκία, τους Φούρνους και το Μαραθόκαμπος που αποτελεί και τουριστικό θέρετρο του νησιού. Λαμβάνοντας υπόψη ότι αφενός τα τουριστικά πρακτορεία και οι ναυτικές εταιρείες εδρεύουν στη Σάμο, αφετέρου ότι η ζήτηση (πελάτες των ταξιδιωτικών πρακτορείων) για τις ημερήσιες εκδρομές-κρουαζιέρες στους ανωτέρω προορισμούς είναι τοπική (αναχώρηση από τα λιμάνια της Σάμου), η σχετική γεωγραφική αγορά περιλαμβάνει το νησί της Σάμου.

3. Μερίδια αγοράς

Στην εν λόγω γεωγραφική αγορά, το μερίδιο των καταγγελλόμενων εταιρειών φέρεται να είναι συνολικά υψηλό αφού είναι οι μόνοι που διαθέτουν κρουαζιερόπλοια που δραστηριοποιούνται στη περιοχή για ημερήσιες εκδρομές. Οι καταγγελλόμενες εταιρείες

κατέχουν δεσπόζουσα μονοπωλιακή θέση αφού είναι οι μοναδικές εταιρείες που πραγματοποιούν τέτοιου είδους περιηγητικούς πλόες με αφετηρία τα λιμάνια του νησιού.

Σύμφωνα με τις καταγγελλόμενες εταιρείες, οι ημερήσιες εκδρομές από Σάμο προς Τουρκία και επιστροφή στη Σάμο εξυπηρετούνται αποκλειστικά από τα πλοία τους και δεν υπάρχει άλλη «ισοδύναμη λύση». Επιπλέον, παρατηρείται ότι οι καταγγελλόμενες εταιρείες απευθύνονται σε οργανωμένα group παραθεριστών που ναυλώνουν τα κρουαζιερόπλοια προκειμένου να πραγματοποιήσουν ημερήσιες εκδρομές που αναχωρούν από τα λιμάνια της Σάμου προς την Πάτμο, τους Φούρνους και τον Μαραθόκαμπο. Από τα ανωτέρω, και από το γεγονός ότι, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, οι καταγγελλόμενες εταιρείες ελέγχονται από τα ίδια πρόσωπα συνάγεται ότι οι εταιρείες αυτές ομού κατέχουν δεσπόζουσα θέση στο νησί της Σάμου στις ημερήσιες εκδρομές με τα πλοία που διαθέτουν.

IV. ΠΡΑΚΤΙΚΗ -ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΔΕΣΠΟΖΟΥΣΑΣ ΘΕΣΗΣ

Τα κύρια προβλήματα που αναφύονται σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της καταγγέλλουσας εταιρείας αφορούν κυρίως σε επιμέρους δυσλειτουργίες του ανταγωνισμού προκαλούμενες από τη συμπεριφορά των καταγγελλομένων εταιρειών εξαιτίας της καταχρηστικής εκμετάλλευσης της δεσπόζουσας θέσης τους.

Οι ναυτικές εταιρείες συμβάλλονται με τα περισσότερα τουριστικά πρακτορεία με συμφωνίες συνεργασίας σε ετήσια βάση. Οι συμφωνίες συνεργασίας αφορούν στις ημερήσιες εκδρομές από τα λιμάνια της Σάμου προς Φούρνους, Μαραθόκαμπο και Πάτμο, καθώς και προς την Τουρκία. Σε όλα τα συμφωνητικά ορίζεται το ποσό που η κάθε εταιρεία λαμβάνει από κάθε τουριστικό πρακτορείο, ο τρόπος συνεργασίας τους και ο τρόπος εξόφλησης των εισιτηρίων.

Στα συμφωνητικά που υπογράφονται με τα τουριστικά πρακτορεία, που δεν είναι μέτοχοι των καταγγελλομένων ναυτικών εταιρειών, αναγράφεται η προμήθεια επί του εισιτηρίου, η οποία καθορίζεται ανάλογα με το μέγεθος κάθε γραφείου και τον αριθμό των εκδιδόμενων εισιτηρίων, διαμορφώνεται δε σε ποσοστό 50% περίπου. Στα εν λόγω συμφωνητικά, ορίζεται επιπλέον ότι η εξόφληση κάθε εκδρομής θα γίνεται σε διάστημα τριάντα ημερών από την πραγματοποίησή της (πίστωση 30 ημερών). Επίσης, συμπεριλαμβάνεται ο όρος της αποκλειστικής συνεργασίας με τις καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες ορίζοντας ρητά ότι σε περίπτωση μη συμμόρφωσης με τον εν λόγω όρο, η προμήθειά του πρακτορείου θα μειώνεται στο ποσοστό 5%, ενώ η εξόφληση των εισιτηρίων θα γινόταν τοις μετρητοίς πριν την αναχώρηση του πλοίου. Σε περίπτωση που οι ιδιοκτήτες του τουριστικού γραφείου είναι και μέτοχοι των ναυτικών εταιρειών τότε η προμήθεια επί του εισιτηρίου είναι 55% και ο όρος της αποκλειστικότητας δεν εμφανίζεται σε κανένα συμφωνητικό.

Στις 03.08.2007 κοινοποιήθηκαν στην καταγγέλλουσα εταιρεία νέα ιδιωτικά συμφωνητικά με αναδρομική ισχύ από 24.07.2007 στα οποία οι εταιρείες καθόριζαν νέους όρους συνεργασίας σύμφωνα με τους οποίους η προμήθεια επί του εισιτηρίου μειώθηκε στο ποσοστό 5%. Επιπλέον, υπήρχαν και οι ακόλουθοι όροι: «*Η παρούσα συμφωνία είναι αποκλειστική. Σε περίπτωση που το τουριστικό γραφείο συνεργάζεται με ανταγωνιστή της εταιρείας η παρούσα συμφωνία θεωρείται άμεσα άκυρη και η συνεργασία τερματίζεται χωρίς να έχει το τουριστικό γραφείο οποιοδήποτε δικαίωμα αποζημίωσης (Σχετική παράγραφος στο συμβόλαιο*

συνεργασίας που κοινοποιήθηκε στις 03/08/2007 στον κο [...] νόμιμο εκπρόσωπο του τουριστικού γραφείου ITSA)

.. Τα εισιτήρια θα εξοφλούνται μετρητά την ίδια ημέρα με την αναχώρηση των πελατών ...».

Με αυτόν τον τρόπο, μειώνοντας δηλαδή το ποσοστό της προμήθειας του τουριστικού γραφείου της καταγγέλλουσας εταιρείας επί του εισιτηρίου από 55% σε 5%, καθιστούν αυτομάτως το Πρακτορείο μη ανταγωνιστικό προς τα υπόλοιπα τουριστικά γραφεία του νησιού τα οποία εξακολουθούν να διατηρούν το πλεονέκτημα του υψηλού ποσοστού μέχρι και 55%.

V. ΤΟ ΒΑΣΙΜΟ ΤΩΝ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΩΝ

Από την αξιολόγηση των στοιχείων του φακέλου, τις απαντήσεις στα σχετικά ερωτηματολόγια της ΓΔΑ προς τα δύο μέρη καθώς και από τις ένορκες καταθέσεις που διενεργήθηκαν στο χώρο της ΓΔΑ προσώπων που έχουν εργαστεί επί πολλά χρόνια σε τουριστικά γραφεία του νησιού, όπως του κ. [...], στις 29 Φεβρουαρίου 2008, της κας [...] στις 11 Φεβρουαρίου 2008 και της κας [...] στις 18 Μαρτίου 2008 διαπιστώθηκαν τα κατωτέρω:

Ορισμένοι μέτοχοι των ναυτικών εταιρειών διατηρούν τουριστικά πρακτορεία που εξυπηρετούν την τουριστική κίνηση του νησιού. Πιο συγκεκριμένα ο κος [...] εκπροσωπεί το «Rhenia Tours» και το «Hellenic Island Services», ο κος [...] εκπροσωπεί το «By Ship Travel» και ο κος [...] εκπροσωπεί το «Έλληνας Tours».

Τα περισσότερα τουριστικά πρακτορεία του νησιού συμβάλλονται με τις πλοιοκτήτριες εταιρείες για τη συμμετοχή των πελατών τους στις ημερήσιες εκδρομές.

Ο τρόπος με τον οποίο κάθε μία ναυτική εταιρεία συμβάλλεται με τα τουριστικά γραφεία πραγματοποιείται με την υπογραφή ενός «Συμβολαίου Συνεργασίας» στο οποίο αναφέρονται τα ακόλουθα: *«... οι πρώτοι των συμβαλλομένων διαθέτουν τα τέσσερα κρουαζιερόπλοια με τα οποία πραγματοποιούν κατά την τουριστική περίοδο έκαστου έτους ημερήσιες εκδρομές από το Βαθύ και Πυθαγόρειο προς Τουρκία, Πάτμο, Φούρνοι, Μαραθόκαμπο κτλ. Αναλαμβάνουν την υποχρέωση να μεταφέρουν και δια την εφετινή τουριστική του έτους ...προς πραγματοποίηση των ανωτέρω ημερησίων εκδρομών τους πελάτες – τουρίστες του δεύτερου των συμβαλλομένων Ο δεύτερος των συμβαλλομένων υποχρεούται να εφοδιάζει τους πελάτες του με εισιτήριο. ...»*

Στα ιδιωτικά συμφωνητικά ορίζεται το ποσό που θα λαμβάνει κάθε εταιρεία και κάθε πρακτορείο. Ειδικότερα, όπως αναφέρθηκε ανωτέρω, για τους πράκτορες μη μετόχους των ναυτικών εταιρειών, η προμήθεια που λαμβάνουν είναι 50%, ενώ εάν ο ιδιοκτήτης του τουριστικού πρακτορείου είναι και μέτοχος των καθών εταιρειών το ποσοστό της προμήθειας επί της τελικής τιμής του εισιτηρίου ανέρχεται σε 55%.

Ο όρος της αποκλειστικότητας και των επιπτώσεων από τη μη τήρησή του εμφανίστηκε για πρώτη φορά την τουριστική περίοδο του έτους 2005 στο συμβόλαιο που υπογράφηκε από το τουριστικό πρακτορείο «NAUTICA TRAVEL» και που εκπροσωπείται από τον κο[...]. Ο όρος αναφέρει τα εξής: *«...Τα ανωτέρω ισχύουν εφόσον η συνεργασία μας θα είναι κατά αποκλειστικότητα. Σε αντίθετη περίπτωση διαμορφώνονται νέες τιμές με προμήθεια 5%».* Επιπλέον, η μη τήρηση του όρου έχει ως αποτέλεσμα την ακύρωση της παροχής πίστωσης

των 30 ημερών και την υποχρεωτική εξόφληση των εισιτηρίων τοις μετρητοίς πριν την αναχώρηση του πλοίου.

Ο όρος της αποκλειστικότητας εμφανίζεται σε όλα τα συμβόλαια συνεργασίας με τα τουριστικά πρακτορεία εκτός από τις περιπτώσεις εκείνες που ο ιδιοκτήτης του Πρακτορείου είναι και μέτοχος των καταγγελλομένων ναυτικών εταιρειών.

Συμβόλαιο συνεργασίας για το τουριστικό έτος 2007 απεστάλη μόνο στην καταγγέλλουσα εταιρεία σύμφωνα με το οποίο προβλέπονταν τα ακόλουθα: α) μείωση του ποσοστού προμήθειας της καταγγέλλουσας σε κάθε εισιτήριο από 55% σε 5% (Στο συμβόλαιο συνεργασίας με ημερομηνία 12/05/2006 η διαδρομή Πυθαγόρειο – Τουρκία στοίχιζε 21.15 ευρώ ενώ στο αντίστοιχο συμβόλαιο με ημερομηνία 03/08/2007 η ίδια διαδρομή στοίχιζε 42.80 ευρώ), και β) λεπτομερή αναφορά στον όρο της αποκλειστικής συνεργασίας ως εξής: «Η παρούσα συμφωνία είναι αποκλειστική. Σε περίπτωση που το τουριστικό γραφείο συνεργάζεται με ανταγωνιστή της εταιρείας η παρούσα συμφωνία θεωρείται άκυρη και η συνεργασία τερματίζεται χωρίς να έχει το τουριστικό γραφείο οποιοδήποτε δικαίωμα αποζημίωσης, και γ) υποχρεωτική εξόφληση των εισιτηρίων τοις μετρητοίς την ίδια ημέρα με την αναχώρηση των πλοίων και πριν την επιβίβαση των πελατών του.

Συμβόλαια συνεργασίας με τα υπόλοιπα τουριστικά πρακτορεία για το έτος 2007, αν και ζητήθηκαν από την ΓΔΑ, δεν προσκομίστηκαν, διότι οι καταγγελλόμενες εταιρείες ισχυρίστηκαν ότι για αυτό το έτος δεν υπογράφηκαν νέες συμβάσεις. Ο ισχυρισμός αυτός ελέγχεται ως αναληθής, διότι από το προσκομισθέν και κατωτέρω αναφερόμενο ηλεκτρονικό μήνυμα προκύπτει ότι κατεβλήθη προσπάθεια από πλευράς των καταγγελλομένων εταιρειών για υπογραφή καινούριων συμφωνητικών, δεδομένου ότι ο καταγγέλλων έχει επισυνάψει με την καταγγελία του ένα ηλεκτρονικό μήνυμα ημερομηνίας 9 Απριλίου 2007 με αποστολέα τον κο [...] (μέτοχο των καταγγελλόμενων εταιρειών) και παραλήπτες τους υπόλοιπους μετόχους στο οποίο αναφέρει τα εξής: «-Συμβόλαια με συνεργάτες. Επειδή πολλά ακούω για καλό και για κακό να κάνουμε άμεσα με όλους τους συνεργάτες συμβόλαια για Τουρκία και Πάτμο (αν δεν προλαβαίνεται θα τα ετοιμάσω εγώ να μην κουράζεστε), στα οποία εκτός των άλλων θα είναι ξεκάθαρο όπως είχαμε και στα παλαιότερα συμβόλαια, ότι η συνεργασία θα είναι αποκλειστική και σε περίπτωση που κάποιος μοιράζει την δουλειά του η συνεργασία του μαζί μας θα τερματίζεται (ή έστω το ποσοστό του πάει στο 10% και πολύ είναι). Αυτό προφανώς αφορά και τους μετόχους.».

Σύμφωνα με τις καταγγελλόμενες εταιρείες οι προμήθειες επί των εισιτηρίων διαμορφώνονται ανάλογα με το μέγεθος και το είδος του πελάτη τους. Όπως αναφέρουν χαρακτηριστικά σε επιστολή τους προς την ΓΔΑ, «... Οι καλύτερες τιμές δίνονται σε μεγάλα τουριστικά γραφεία εισερχομένου τουρισμού ή υποκαταστήματα πολυεθνικών (TUI Hellas, Rhenia Rours, Hellenic κλπ)».

Από τον λεπτομερή εξέταση των τιμολογίων (vouchers) που έχουν εκδοθεί για τα έτη 2006 και 2007, προκύπτει ότι το τουριστικό Πρακτορείο της καταγγέλλουσας εταιρείας (ITSA Travel) έχει μεγάλη τουριστική κίνηση δηλαδή πρόκειται για πρακτορείο αρκετά μεγάλο.

Από τον ίδιο έλεγχο προκύπτει ότι τα τουριστικά πρακτορεία, που ανήκουν σε μετόχους των καταγγελλομένων εταιρειών, διατηρούν τις υψηλότερες θέσεις στην εισροή πελατών για τις ημερήσιες εκδρομές (επισημαίνεται η περίπτωση του πρακτορείου TUI Hellas όπου πρόκειται για μεγάλο πρακτορείο με γραφεία σε όλη την Ελλάδα).

Από τις ένορκες καταθέσεις των εξετασθέντων μαρτύρων προκύπτει ότι «οι «Σαμιακές Πλώες ΝΕ», «Πλώες Αιγαίου ΝΕ» και «Σαμιακές Κρουαζιέρες ΝΕ» είναι μονοπώλιο. Υπήρξαν προσπάθειες άλλων εταιρειών να εισέλθουν στην αγορά αλλά δεν ήταν εφικτό γιατί οι καταγγελλόμενες εταιρείες κατάφεραν να διατηρούν τις τιμές σε τόσο χαμηλό επίπεδο που οδηγούσαν στη χρεοκοπία τους. Επιπλέον, υπήρχαν «εκβιασμοί» τύπου μη συνεργασίας με το τουριστικό γραφείο που παρέκκλινε από την αποκλειστική συνεργασία με τις καταγγελλόμενες εταιρείες».

Σύμφωνα με τις ίδιες καταθέσεις υπήρξαν προσπάθειες άλλων ναυτικών εταιρειών να εισέλθουν στην αγορά αλλά ήταν άκαρπες λόγω του όρου της «αποκλειστικής συνεργασίας» που υπάρχει στα ιδιωτικά συμφωνητικά. «Τέτοιου τύπου πρακτικές είναι εκβιαστικές, και οδήγησαν σε χρεοκοπία την επικείμενη εταιρεία». Επιπλέον, σύμφωνα με την κατάθεση άλλου μάρτυρος «σε περίπτωση που ένα ταξιδιωτικό γραφείο χρησιμοποιούσε πλοίο άλλης εταιρείας τότε μειωνόταν το ποσοστό». Επιπροσθέτως, ένας εκ των μαρτύρων κατέθεσε ότι «Ήταν όρος απαράβατος, σε περίπτωση που ένα ταξιδιωτικό γραφείο χρησιμοποιούσε πλοίο άλλης εταιρείας τότε μειωνόταν το ποσοστό. Όποιος καινούριος προσπάθησε να μπει στη γραμμή γρήγορα αναγκάστηκε να αποχωρήσει καθώς επιπλέον τα έξοδα της επένδυσης είναι πολύ μεγάλα».

Οι καθών ναυτικές εταιρείες λειτουργούν ως μία κοινή επιχείρηση με τις αποφάσεις των μελών του Δ.Σ αυτών να λαμβάνονται από κοινού. Σύμφωνα με την κατάθεση μάρτυρος [...] «Όλοι μαζί συναντιόντουσαν και αποφασίζανε στο ίδιο γραφείο το οποίο ήταν στο λιμάνι της Σάμου (στο κτίριο του [...])». Οι μάρτυρες [...] κατέθεσαν ότι στην πράξη οι καταγγελλόμενες εταιρείες λειτουργούσαν ως μία εταιρεία και υπήρχαν κοινά συμφέροντα (Το ανωτέρω επιβεβαιώνεται και από το γεγονός ότι οι καταγγελλόμενες εταιρείες απάντησαν όλες με την ίδια επιστολή, με υπογράφοντες τον κο [...] και τον κο [...]). Επιπλέον σε όλα τα ιδιωτικά συμφωνητικά που συντάσσει κάθε ναυτική εταιρεία με τα τουριστικά πρακτορεία αναφέρονται τα εξής: «.. οι πρώτοι των συμβαλλομένων διαθέτουν τα τέσσερα κρουαζιερόπλοια με τα οποία πραγματοποιούν κατά την τουριστική περίοδο έκαστου έτους ημερήσιες εκδρομές από το Βαθύ και Πυθαγόρειο προς Τουρκία, Πάτμο, Φούρνοι, Μαραθόκαμπο κτλ...».

VI. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την εξέταση των στοιχείων του φακέλου, τις καταθέσεις των μαρτύρων και των λοιπών αποδεικτικών στοιχείων προκύπτουν τα εξής συμπεράσματα:

1. Οι καταγγελλόμενες εταιρείες, ως ελεγχόμενες από τα ίδια πρόσωπα, κατέχουν ομού δεσπόζουσα θέση στην αγορά παροχής ημερησίων εκδρομών (κρουαζιέρων) μεταφοράς επιβατών από τη Σάμο προς την Τουρκία, τους Φούρνους και τον Μαραθόκαμπο Σάμου.
2. Τα τουριστικά Πρακτορεία - πελάτες των καθών εταιρειών υπογράφουν κατ' έτος με τις καταγγελλόμενες εταιρείες ιδιωτικά συμφωνητικά σύμφωνα με τα οποία καθορίζεται το ποσοστό που κάθε Πρακτορείο θα εισπράττει από τη ναυτική εταιρεία για κάθε εκδρομή. Το ποσοστό αυτό (προμήθεια) για τους ιδιοκτήτες Πρακτορείων που είναι και μέτοχοι των καταγγελλομένων εταιρειών διαμορφώνεται στο 55% επί της τιμής του εισιτηρίου για κάθε διαδρομή, ενώ για όσους δεν είναι μέτοχοι των καθών, το ποσοστό προμήθειας είναι 50%, τέλος, για την καταγγελλουσα εταιρεία για το 2007 το ποσοστό προμήθειας καθορίστηκε στο 5%.

3. Τα ιδιωτικά συμφωνητικά του 2006 προς όλα τα συνεργαζόμενα ναυτικά πρακτορεία του νησιού διαθέτουν γραπτό όρο αποκλειστικής συνεργασίας. Για το 2005 ο συγκεκριμένος όρος εμφανίζεται μόνο στα ιδιωτικά συμφωνητικά των εταιριών με το τουριστικό γραφείο «Nautica Travel».
4. Σε περιπτώσεις μη συμμόρφωσης με τον όρο της αποκλειστικότητας τότε το ποσοστό επί του εισιτηρίου ήταν μόλις 5% με επιπρόσθετη αλλαγή στη πιστωτική πολιτική των καταγγελλόμενων εταιρειών.
5. Προηγούμενες προσπάθειες ανταγωνιστικών εταιρειών να εισέλθουν στην εν λόγω αγορά δεν ήταν επιτυχημένες εξαιτίας της ύπαρξης των ανωτέρω συμφωνητικών με τον απαράβατο όρο της αποκλειστικότητας. Ως εκ τούτου ο δυνητικός ανταγωνισμός περιορίζεται σημαντικά εξαιτίας της ύπαρξης του όρου αυτού στα συμβόλαια συνεργασίας των καθόν εταιρειών με τα τουριστικά πρακτορεία.

VII. ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ

1. Εθνικό δίκαιο

Σύμφωνα με το άρθρο 1, § 1, του ν. 703/1977 *«Απαγορεύονται πάσαι αι συμφωνίαι μεταξύ επιχειρήσεων, πάσαι αι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και οιασδήποτε μορφής ενημεριωμένη πρακτική επιχειρήσεων, αι οποίαι έχουν ως αντικείμενον ή αποτέλεσμα την παρακώλυσιν, τον περιορισμόν ή την νόθευσιν του ανταγωνισμού, ιδία δε αι συνιστάμεναι εις: (...)*».

Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 703/1977 *«Απαγορεύεται η υπό μιας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων καταχρηστική εκμετάλλευσις της δεσποζούσης θέσεως αυτών επί του συνόλου ή μέρους της αγοράς της χώρας. Η καταχρηστική αύτη εκμετάλλευσις δύναται να συνίσταται ιδία: α) εις τον άμεσον ή έμμεσον εξαναγκασμόν προς καθορισμόν είτε των τιμών αγοράς ή πωλήσεως είτε άλλων μη ευλόγων όρων συναλλαγής, β) εις τον περιορισμόν της παραγωγής, της καταναλώσεως ή της τεχνολογικής αναπτύξεως, επί ζημία των καταναλωτών, γ) εις την εφαρμογήν ανίσων όρων δι' ισοδυνάμους παροχάς, ιδία εις την αδικαιολόγητον άρνησιν πωλήσεων, αγορών ή άλλων συναλλαγών, κατά τρόπον ώστε επιχειρήσεις τινές να τίθενται εις μειονεκτικήν εν τω ανταγωνισμώ θέσιν, δ) εις την εξάρτησιν της συνάψεως συμβάσεων εκ της παρά των αντισυμβαλλομένων αποδοχής προσθέτων παροχών, ή συνάψεως προσθέτων συμβάσεων αι οποίαι, κατά την φύσιν των ή συμφώνως προς τας εμπορικάς συνηθείας, δεν συνδέονται μετά του αντικειμένου των συμβάσεων τούτων*».

Α) Έννοια επιχείρησης

Τα άρθρα 1 και 2 του ν. 703/77 αναφέρονται αποκλειστικά και μόνο σε συμπεριφορές επιχειρήσεων. Σε απόφασή της η Επιτροπή Ανταγωνισμού σημείωσε ότι *«επιχείρηση είναι κάθε φορέας που ασκεί οικονομική δραστηριότητα ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς του και από τον τρόπο χρηματοδότησής του. Ως οικονομική δραστηριότητα νοείται κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά. Η ύπαρξη επιχείρησης προϋποθέτει αυτονομία οικονομικής δράσης και συνακόλουθα πλήρη ανάληψη των οικονομικών κινδύνων που συνεπάγεται η εκάστοτε οικονομική δραστηριότητα*» (Βλ. Επιτροπή Ανταγωνισμού, απόφαση 317/V/2006 της 28-7-2006, Περίανδρος, § VII), Β), α), όπου παραπομπές σε ΔΕΚ,

αποφάσεις της 23/4/1991, *Höfner και Elser*, υπόθ. C-41/90, Συλλ. σελ. I-1979· της 21-9-1999, *Albany International*, υπόθ. C-67/96, Συλλ. σελ. I-5751, και της 18-6-1998, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, υπόθ. C-35/96, Συλλ. σελ. I-3851. Η απόφαση 317/V/2006 της Επιτροπής Ανταγωνισμού πρόσφατα επικυρώθηκε από το ΔιοικΕφΑθ, 4291/2007, αδημ).

Σε άλλη απόφασή της που έλαβε ομόφωνα η Ολομέλεια της Επιτροπής Ανταγωνισμού υπενθύμισε ότι το ΔΕΚ «*ορίζοντας θετικά την έννοια της οικονομικής δραστηριότητας περιέλαβε κάθε δραστηριότητα που μπορεί να αναληφθεί στον ιδιωτικό τομέα ή εκείνη που βρίσκεται τουλάχιστον σε ανταγωνιστική σχέση με παρόμοια δραστηριότητα που ασκείται από ιδιωτικές επιχειρήσεις*» (Βλ. Επιτροπή Ανταγωνισμού, απόφαση 336/V/2007 της 12-4-2007, *Νεκροταφείο Δήμου Ηλιούπολης*, σκέψη 13, όπου παραπομπή σε ΔΕΚ, απόφαση της 16-11-1995, *Federation Française des Sociétés d'Assurance*, υπόθ. C-244/94, Συλλογή 1995, σελ. I-4013, σκέψεις 17 και 21).

Κριτήρια δηλαδή χαρακτηρισμού μίας οντότητας ως επιχείρησης σύμφωνα με το δίκαιο του ανταγωνισμού συνιστούν (α) η άσκηση οικονομικής δραστηριότητας εκ μέρους της οντότητας (Πρόσφατα το ΔΕΚ έκρινε ότι ως επιχείρηση, κατά την έννοια των άρθρων 81, 82 επ. ΣΕΚ, πρέπει να χαρακτηρίζεται κάθε φορέας που ασκεί οικονομική δραστηριότητα, ανεξαρτήτως της νομικής μορφής και του τρόπου χρηματοδοτήσεώς του (αποφάσεις της 23ης Απριλίου 1991, C-41/90, *Höfner και Elser*, Συλλογή 1991, σ. I-1979, σκέψη 21, και της 16ης Μαρτίου 2004, C-264/01, C-306/01, C-354/01 και C-355/01, *ΑΟΚ Bundesverband κ.λπ.*, Συλλογή 2004, σ. I-2493, σκέψη 46). Επίσης, ότι συνιστά οικονομική δραστηριότητα κάθε δραστηριότητα προσφοράς αγαθών ή υπηρεσιών σε δεδομένη αγορά (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Ιουνίου 1998, C-35/96, *Επιτροπή κατά Ιταλίας*, Συλλογή 1998, σ. I-3851, σκέψη 36, και της 12ης Σεπτεμβρίου 2000, C-180/98 έως C-184/98, *Ραβλόν κ.λπ.*, Συλλογή 2000, σ. I-6451, σκέψη 75). Βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 1^{ης} Ιουλίου 2008, *ΜΟΤΟΕ κατά Ελληνικού Δημοσίου*, C-49/07, δεν έχει ακόμη δημοσιευθεί, σκέψεις 21 και 22).

Ως προς το (α) κριτήριο, δεν αμφισβητείται ότι οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρίες ασκούν την οικονομική δραστηριότητα της εκμετάλλευσης τουριστικών πλοίων. Εξάλλου, σύμφωνα με τα καταστατικά των "Σαμιακές Πλόες ΝΕ" και "Σαμιακές Κρουαζιέρες ΝΕ", «*Σκοπός της εταιρίας είναι η κυριότητα, εκμετάλλευση και διαχείριση Ελληνικών εμπορικών πλοίων ή διαχείριση εκμετάλλευσης ξένης σημαίας εμπορικών πλοίων και η απόκτηση μετοχών άλλων ναυτικών εταιρειών, καθώς και η διενέργεια κάθε πράξης, οποιασδήποτε φύσεως αναγκαίας ή επιθυμητής η οποία γίνεται για το σκοπό αυτό*» (άρθρο 2, § 3, εδ. 1) και σύμφωνα με το καταστατικό της "Πλόες Αιγαίου ΝΕ", «*Αποκλειστικός σκοπός της εταιρίας είναι η κυριότητα Ελληνικών εμπορικών πλοίων, η εκμετάλλευση ή διαχείριση ελληνικών ή ξένης σημαίας εμπορικών πλοίων καθώς και η απόκτηση μετοχών άλλων ναυτικών εταιρειών που έχουν τον ίδιο σκοπό*» (άρθρο 2, § 3, εδ. 1).

Ως προς το (β) κριτήριο, πρέπει να διερευνηθεί εάν οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρίες έχουν αυτόνομη οικονομική δράση ή εάν λειτουργούν ως ενιαία οικονομική μονάδα, δηλαδή ως ενιαία επιχείρηση.

Σύμφωνα με την νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), εταιρίες με ξεχωριστή νομική προσωπικότητα μπορούν να εκληφθούν στο δίκαιο του ανταγωνισμού ως μία ενιαία οντότητα –και άρα ως μία επιχείρηση– εάν χαρακτηρίζονται από ενιαία οικονομική συμπεριφορά που καθορίζεται από το ίδιο κέντρο αποφάσεων (Βλ. Καρύδης

Γεώργιος, *Ευρωπαϊκό Δίκαιο Επιχειρήσεων και Ανταγωνισμού, Ι. Θεμελιώδεις Ελευθερίες - Ανταγωνισμός - Κρατικές Ενισχύσεις*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2004, σελ. 96).

Ειδικότερα με το θέμα αυτό ασχολήθηκε το ΔΕΚ στα πλαίσια της απόφασης *Hydrotherm* (ΔΕΚ, απόφαση της 12-7-1984, *Hydrotherm*, υπόθεση 170/83, Συλλογή 1984, σελ. 2999).

Στην υπόθεση αυτή εμπλέκονταν τρεις ξεχωριστές οντότητες με προσωπικούς δεσμούς, καθώς η μία ήταν φυσικό πρόσωπο και οι άλλες δύο νομικά πρόσωπα που ελέγχονταν πλήρως από αυτό το φυσικό πρόσωπο. Το ΔΕΚ επεσήμανε ότι «Ο όρος επιχείρηση, εντασσόμενος στο πλαίσιο του δικαίου του ανταγωνισμού, πρέπει να νοηθεί ως οικονομική ενότητα (...) έστω και αν από νομική άποψη η οικονομική αυτή ενότητα αποτελείται από περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα» και σημείωσε ότι «Υπό τις συνθήκες αυτές πράγματι, δεν υπάρχει καμία δυνατότητα ανταγωνισμού μεταξύ [αυτών] των προσώπων» (Βλ. *ibidem*, σκέψη 11).

Έτσι, ακολουθώντας τις Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα Lenz στην εν λόγω υπόθεση, ο οποίος είχε υπογραμμίσει ότι «πρέπει να αναγνωριστεί ότι και στο κοινοτικό δίκαιο του ανταγωνισμού –όπως συνάγεται από τη νομολογία– πρέπει να υπάρχει οικονομική και όχι μόνο καθαρά νομική μέθοδος θεώρησης» (Βλ. Προτάσεις της 20-6-1984, σκέψη Β.1, όπου ο Γενικός Εισαγγελέας αναφέρθηκε επιπλέον στην απόφαση του ΔΕΚ της 6-3-1974, *ICI και Commercial Solvents* κατά Επιτροπής, συνεκδ. υποθ. 6 και 7/73, Ειδ. Ελλην. Συλλ. σελ. 113, που δέχθηκε ότι «όσον αφορά επιχειρήσεις που ασκούν έλεγχο η μία επί της άλλης και συνεπώς συμπεριφέρονται στην αγορά ως οικονομική ενότητα, λόγω (...) της συμπεριφοράς αυτής είναι συλλογικά υπεύθυνες έναντι άλλων επιχειρήσεων»), το ΔΕΚ έκρινε ότι οι υπό εξέταση οντότητες συνιστούσαν μία ενιαία επιχείρηση υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού. Η θεωρία επιδοκίμασε αυτή τη νομολογία του ΔΕΚ που «Αποδέσμευσε (...) την έννοια της επιχείρησης από την ύπαρξη αυτοτελούς νομικής προσωπικότητας, ανταποκρινόμενο με αυτόν τον τρόπο σε επιτακτικές απαιτήσεις της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας για μεγαλύτερη ευελιξία και προσαρμοστικότητα στις απαιτήσεις της αγοράς ξεπερνώντας τα παραδοσιακά νομικά σχήματα» (Βλ. Κονδύλης Θ. Βασιλείος, *Ελευθέρια Επαγγέλματα και Κοινοτικό Δίκαιο του Ανταγωνισμού*, εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2000, σελ. 71, όπου και περαιτέρω παραπομπές).

Στη βάση της παραπάνω νομολογίας και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται ανωτέρω, και ιδίως ότι α) τα μέλη των ΔΣ των τριών ναυτικών εταιριών είναι τα ίδια πρόσωπα (βλ. μερίδα τους στο Μητρώο Ναυτικών Εταιρειών)· β) οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρίες έχουν i) κοινή έδρα (οδός Θ. Σοφούλη 5, Σάμος)· ii) κοινούς νομικούς εκπροσώπους (Κ^{οι} [...], [...] και [...]), και iii) κοινή αλληλογραφία (βλ. επιστολή τους προς την Υπηρεσία αρ. πρωτ. 6210/26-10-2007 και επισυναπτόμενη στην καταγγελία επιστολή τους της 3-8-2007 προς τον καταγγέλλοντα)· γ) στα ιδιωτικά συμφωνητικά που συντάσσει κάθε ναυτική εταιρεία με τα τουριστικά πρακτορεία αναφέρονται τα εξής: «(...) οι πρώτοι των συμβαλλομένων διαθέτουν τα τέσσερα κρουαζιερόπλοια με τα οποία πραγματοποιούν κατά την τουριστική περίοδο έκαστου έτους ημερήσιες εκδρομές από το Βαθύ και Πυθαγόρειο προς Τουρκία, Πάτμο, Φούρνοι, Μαραθόκαμπο», και δ) τις ένορκες καταθέσεις που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας της υπόθεσης στα γραφεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού, και ειδικότερα i) την ένορκη κατάθεση της [...], της 11-2-2008, που στην ερώτηση «Γνωρίζετε πώς λαμβάνονταν οι αποφάσεις των καταγγελλομένων εταιρειών;» απάντησε «Οι αποφάσεις λαμβάνονταν από κοινού αφού λειτουργούσαν στη πράξη ως μία εταιρεία. Υπήρχαν κοινά συμφέροντα» ii) την

ένορκη κατάθεση του [...], της 29-2-2008, ο οποίος στην ερώτηση «*πώς λαμβάνονταν οι αποφάσεις των καταγγελλομένων εταιρειών;*» απάντησε «*Από κοινού και σε κοινό σημείο συνάντησης. Λειτουργούσαν ως μία εταιρεία*», και iii) την ένορκη κατάθεση του [...], της 18-3-2008, που στην ίδια ερώτηση απάντησε «*Όλοι μαζί συναντιόντουσαν και αποφασίζανε στο ίδιο γραφείο το οποίο ήταν στο λιμάνι της Σάμου (στο κτίριο του Κ^ο [...]).*», κρίνεται ότι οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες αποτελούν μία ενιαία επιχείρηση υπό την έννοια του δικαίου του ανταγωνισμού.

Κατά συνέπεια, οι πρακτικές των καταγγελλομένων εταιρειών δεν αποτελούν παράβαση του άρθρου 1 του ν. 703/1977, καθώς το άρθρο αυτό απαγορεύει συμπράξεις μεταξύ δύο τουλάχιστον, αυτοτελών μεταξύ τους, επιχειρήσεων, που δρουν υπό διαφορετικά συμφέροντα και εκπροσωπούν διαφορετικά συμφέροντα. Εν προκειμένω, οι καταγγελλόμενες τρεις νομικά αυτοτελείς επιχειρήσεις εκπροσωπούν τα αυτά συμφέροντα και δρουν από κοινού, επομένως πρέπει να θεωρηθούν ότι αποτελούν εν τοις πράγμασι μια επιχείρηση.

Επομένως, οι ανωτέρω πρακτικές των καταγγελλομένων εταιρειών πρέπει να διερευνηθούν υπό το πρίσμα του άρθρου 2 του ανωτέρω νόμου, που απαγορεύει την υπό μιας ή περισσοτέρων επιχειρήσεων καταχρηστική εκμετάλλευση της δεσποζούσης θέσεως αυτών επί του συνόλου ή μέρους της αγοράς της χώρας.

Β) Δεσπόζουσα θέση

Καταρχάς πρέπει να εξακριβωθεί αν οι καταγγελλόμενες εταιρείες κατέχουν δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά. Από τη νομολογία του ΔΕΚ προκύπτει ότι η κατά το άρθρο 82 ΕΚ έννοια της «δεσπόζουσας θέσεως» αφορά τη θέση οικονομικής ισχύος που κατέχει μια επιχείρηση, πράγμα που της επιτρέπει να εμποδίζει τη διατήρηση αποτελεσματικού ανταγωνισμού στη σχετική αγορά και της προσφέρει, σε σημαντικό βαθμό, τη δυνατότητα ανεξάρτητης έναντι των ανταγωνιστών της, των πελατών της και, τελικά, των καταναλωτών συμπεριφοράς (απόφαση United Brands και United Brands Continental κατά Επιτροπής, σκέψη 65· απόφαση της 13ης Φεβρουαρίου 1979, 85/76, Hoffmann-La Roche κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/II, σ. 215, σκέψη 38, και προπαρατεθείσα απόφαση Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin κατά Επιτροπής, σκέψη 30) (Βλ. μεταξύ άλλων και Επιτροπή Ανταγωνισμού, απόφαση 317/V/2006, ό.π., § VII), Β), β), όπου παραπομπές σε παλαιότερες αποφάσεις της Επιτροπής Ανταγωνισμού και σε ΔΕΚ, απόφαση της 14-2-1978, United Brands κατά Επιτροπής, υπόθ. 27/76, Ειδ. Ελλην. Συλλ. σελ. 75, σκέψη 65.)

Για την κατάφαση της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης με την έννοια που παρατίθεται παραπάνω εξετάζεται ιδίως το μέγεθος της επιχείρησης και συγκεκριμένα το μερίδιο αγοράς που κατέχει η επιχείρηση. Το ΔΕΚ έχει σημειώσει ότι, παρόλο που η σημασία των μεριδίων αγοράς μπορεί να διαφέρει από μία αγορά σε άλλη, θα μπορούσε βάσιμα να θεωρηθεί ότι τα πολύ υψηλά μερίδια αγοράς αποτελούν από μόνα τους, εκτός από εξαιρετικές περιπτώσεις, απόδειξη της ύπαρξης δεσπόζουσας θέσης (Βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 13-2-1979, Hoffman-La Roche κατά Επιτροπής, υπόθ. 85/76, Ειδ. Ελλην. Συλλ. σελ. 215, σκέψεις 41 και επ.)

Λαμβάνοντας ιδίως υπόψη: α) τη μονοπωλιακή θέση που απολαμβάνουν οι καταγγελλόμενες στη σχετική αγορά (μερίδιο αγοράς 100%), έτσι όπως περιγράφεται και ανωτέρω (Ειδικά ως προς τις διαδρομές Σάμος-Πάτμος και Σάμος-Φούρνοι θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι τα υδροπτέρυγα (άλλως, «ιπτάμενα δελφίνια») συνιστούν εναλλακτική δυνατότητα ως προς τα πλοία των καταγγελλομένων. Όμως, τα υδροπτέρυγα απευθύνονται ουσιαστικά στους

επιβάτες που επιθυμούν τη *μετάβαση* και όχι την ημερήσια εκδρομή, εξυπηρετούν διαδοχικά πολλά νησιά και συνεπώς διαθέτουν για τις ανωτέρω διαδρομές πεπερασμένο αριθμό θέσεων, οι οποίες δεν επαρκούν για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των τουριστών της Σάμου που επιθυμούν να διενεργήσουν μία ημερήσια εκδρομή, και ιδίως όσους συμμετέχουν σε πολυάριθμα γκρουπ. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη και αν θεωρούνταν εναλλακτική δυνατότητα, είναι βέβαιο ότι εξυπηρετούν μόνο μικρό αριθμό τουριστών εκδρομής με αφετηρία και ημερήσια επιστροφή στη Σάμο σε σχέση με τα πλοία των καταγγελλομένων που διατηρούν, έτσι, δεσπόζουσα θέση στη σχετική αγορά ημερήσιας εκδρομής. Σημειώνεται εξάλλου ότι η διακριτική τιμολόγηση και ο όρος αποκλειστικότητας (βλ. στο Κεφάλαιο της Νομικής Εκτίμησης της παρούσας Απόφασης «Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης») περιέχονται στα κοινά για όλες τις εκδρομές ιδιωτικά συμφωνητικά που συνήψαν οι καταγγελλόμενες με τα ταξιδιωτικά πρακτορεία), β) όσα αναφέρουν στην επιστολή τους προς την Υπηρεσία οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες (αρ. πρωτ. 6210/26-10-2007) και ειδικότερα στην § 8, ότι *«Ισοδύναμη λύση δεν υπάρχει μόνο σε μία και συγκεκριμένη υποπερίπτωση, για πελάτες που θέλουν να πραγματοποιήσουν το δρομολόγιο Σάμος – Τουρκία – Σάμος και να επιστρέψουν την ίδια ημέρα χωρίς διαμονή στην Τουρκία. Θα θέλαμε φυσικά να σημειώσουμε ότι αυτό είναι μάλλον συμπτωματικό για το 2007 και κανείς δεν αποκλείει ότι το 2008 θα υπάρξει ανταγωνιστής Έλληνας ή και Τούρκος που θα πραγματοποιεί και το συγκεκριμένο δρομολόγιο. Όπως αναφέρουμε στο (4) δεν υπάρχουν περιορισμοί στη γραμμή και άλλωστε υπήρξαν ανταγωνιστές που δοκίμασαν και το συγκεκριμένο δρομολόγιο στο παρελθόν, ασχέτως αν για δικούς τους λόγους αποφάσισαν να σταματήσουν»*. γ) τη φήμη των καταγγελλομένων στην τοπική κοινωνία (Για τη δεσπόζουσα θέση μιας επιχείρησης με ισχυρό όνομα στη σχετική αγορά, βλ. μεταξύ άλλων Επιτροπή Ανταγωνισμού, απόφαση 207/III/2007 της 25-1-2002, *Coca-Cola I*, § III.3), και δ) την ένορκη κατάθεση του [...], της 29-2-2008, που εργάζεται τα τελευταία 20 χρόνια στη Σάμο ως υπάλληλος τουριστικών γραφείων και δήλωσε ότι *«Οι "Σαμιακές Πλόες ΝΕ", "Πλόες Αιγαίου ΝΕ" και "Σαμιακές Κρουαζιέρες ΝΕ" είναι μονοπώλιο»*, κρίνεται ότι οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες κατέχουν από κοινού δεσπόζουσα θέση.

Γ) Κατάχρηση δεσπόζουσας θέσης

Το άρθρο 2 του ν. 703/1977 δεν απαγορεύει την κατοχή ή την απόκτηση δεσπόζουσας θέσης αλλά μόνο την καταχρηστική εκμετάλλευση αυτής. Η έννοια της καταχρηστικής συμπεριφοράς δεν ορίζεται στο άρθρο αυτό, που περιλαμβάνει μία ενδεικτική απαρίθμηση ορισμένων μορφών συμπεριφοράς οι οποίες, εφόσον προέρχονται από επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση, συνιστούν καταχρηστική εκμετάλλευσή της και συνεπώς είναι παράνομες (Βλ. Επιτροπή Ανταγωνισμού, απόφαση 317/V/2006, ό.π., § VII.B.γ).

Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ), η έννοια της καταχρηστικής εκμετάλλευσης είναι αντικειμενική και αφορά τη συμπεριφορά συγκεκριμένης επιχείρησης κατέχουσας δεσπόζουσα θέση, συμπεριφορά η οποία είναι σε θέση να επηρεάσει τη δομή μιας αγοράς όπου, λόγω ακριβώς της υπάρξεως της εν λόγω επιχείρησης, ο βαθμός ανταγωνισμού είναι ήδη μειωμένος, και η οποία έχει ως συνέπεια την παρεμπόδιση, με την προσφυγή σε μέσα διαφορετικά εκείνων που διέπουν τον φυσιολογικό ανταγωνισμό επί των προϊόντων ή υπηρεσιών βάσει των συναλλαγών των επιχειρήσεων, της διατήρησης του υφισταμένου ακόμα στην αγορά βαθμού ανταγωνισμού ή της ανάπτυξής του

(Βλ. Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων, απόφαση ΑΠ 332/135/2004, § 3.3.2.β), όπου και παραπομπές σε νομολογία του ΔΕΚ).

Το άρθρο 2, εδ. 2, περ. γ' του ν. 703/1977 προβλέπει ότι η καταχρηστική εκμετάλλευση δύναται να συνίσταται στην εφαρμογή «*ανίσων όρων δι' ισοδυνάμους παροχάς, ιδία εις την αδικαιολόγητον άρνησιν πωλήσεως, αγορών ή άλλων συναλλαγών, κατά τρόπον ώστε επιχειρήσεις τινές να τίθενται εις μειονεκτικήν εν τω ανταγωνισμώ θέσιν*». Αυτή η ενδεικτικά αναφερόμενη περίπτωση καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης βασίζεται στην αρχή της απαγόρευσης της διακριτικής μεταχείρισης, που συνίσταται αφενός στην επιταγή ίσης μεταχείρισης για ισοδύναμες παροχές, αφετέρου δε στην επιταγή της διαφορετικής μεταχείρισης, εφόσον οι παροχές δεν είναι ισοδύναμες (Βλ. Επιτροπή Ανταγωνισμού, απόφαση 317/V/2006, ό.π., § VII.B.γ). Συνιστά λοιπόν καταχρηστική συμπεριφορά η διακριτική μεταχείριση, όπως είναι για παράδειγμα η διακριτική τιμολόγηση, όταν αυτή εφαρμόζεται από επιχείρηση που κατέχει δεσπόζουσα θέση.

Στα πλαίσια της εφαρμογής της αντίστοιχης στο κοινοτικό δίκαιο διάταξης (άρθρο 82, εδ. 2, περ. γ' ΣΕΚ), το Πρωτοδικείο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΠΕΚ) επεσήμανε ότι αυτή η υποχρέωση της δεσπόζουσας επιχείρησης πηγάζει από την «*ιδιαίτερη ευθύνη [που φέρει] να μην βλάπτει με τη συμπεριφορά της την ύπαρξη πραγματικού και ανόθευτου ανταγωνισμού*» (Βλ. ΠΕΚ, αποφάσεις της 7-10-1999, *Irish Sugar κατά Επιτροπής*, υπόθ. T-228/97, Συλλ. σελ. II-2969, σκέψη 112 (επικυρωμένη από ΔΕΚ, διάταξη της 10-7-2001 *Irish Sugar κατά Επιτροπής*, υπόθ. C-497/99 P, Συλλ. σελ. I-5333), και της 6-10-1994, *Tetra Pak κατά Επιτροπής (Tetra Pak II)*, υπόθ. T-83/91, Συλλ. σελ. II-755, σκέψη 114 [επικυρωμένη από ΔΕΚ, απόφαση της 14-11-1996, *Tetra Pak κατά Επιτροπής (Tetra Pak II)*, υπόθ. C-333/94 P, Συλλ. σελ. I-5951]. Βλ. και ΔΕΚ, αποφάσεις της 9-11-1983, *Michelin κατά Επιτροπής (Michelin I)*, υπόθ. 322/81, Συλλ. σελ. 3461, σκέψη 57, και της 16-3-2000, *Compagnie Maritime Belge Transports κ.α. κατά Επιτροπής*, συνεκδ. υποθ. C-395 και 396/96 P, Συλλ. σελ. I-3165, σκέψη 37. Σύμφωνα με άποψη που έχει διατυπωθεί στη θεωρία, αυτή η «*ιδιαίτερη ευθύνη*» της δεσπόζουσας επιχείρησης δεν επεκτείνεται σε κάθε αγορά όπου αυτή είναι παρούσα και δραστηριοποιείται, αλλά μόνο σε εκείνες τις αγορές όπου, εξαιτίας της δεσπόζουσας θέσης της, θα μπορούσε να νοθεύσει τον ανταγωνισμό, βλ. Nicholas Levy, «*Tetra Pak II: Stretching the Limits of Article 86?*», *European Competition Law Review*, 1995, τεύχος 2, σελ. 106).

Η κοινοτική νομολογία προσδιόρισε ότι εναπόκειται κατά κανόνα στη δεσπόζουσα επιχείρηση να προβάλλει τους αντικειμενικούς λόγους που τυχόν δικαιολογούν την επίδικη διακριτική της συμπεριφορά (Βλ. ΠΕΚ, αποφάσεις της 12-12-2000, *Aéroports de Paris κατά Επιτροπής*, υπόθ. T-128/98, Συλλ. σελ. II-3929, σκέψεις 201-202 (επικυρωμένη από ΔΕΚ, απόφαση της 24-10-2002, *Aéroports de Paris κατά Επιτροπής*, υπόθ. C-82/01 P, Συλλ. σελ. I-9297), και της 6-10-1994, *Tetra Pak II*, ό.π., σκέψη 207· Ευρωπαϊκή Επιτροπή, απόφαση 1999/199 της 10-2-1999 (*Αεροδρόμια της Πορτογαλίας*), ΕΕ L 69 της 16-3-1999, σελ. 31, σκέψη 27 (επικυρωμένη από ΔΕΚ, απόφαση της 29-3-2001, *Πορτογαλία κατά Επιτροπής*, υπόθ. C-163/99, Συλλ. σελ. I-2613). Βλ. επίσης, Pinar Akman, «*To abuse or not to abuse: discrimination between consumers*», *European Law Review*, 2007, σελ. 495) και ότι, για τον καταλογισμό της εν λόγω παράβασης, δεν είναι αναγκαίο οι εμπορικώς αντισυμβαλλόμενοι της επιχείρησης που ευθύνεται για καταχρηστική συμπεριφορά να τίθενται σε μειονεκτική ανταγωνιστική θέση οι μεν έναντι των δε ή έναντι της επιχειρήσεως που κατέχει τη

δεσπόζουσα θέση (Βλ. και Προτάσεις του Γενικού Εισαγγελέα K^{ov} Van Gerven της 9-2-1994, *Corsica Ferries*, σκέψη 34, τις οποίες ακολούθησε το ΔΕΚ στην απόφαση της 17-5-1994, υπόθ. C-18/93, σελ. I-1783, σκέψη 43).

Σε κάθε περίπτωση, είναι βέβαιο ότι συνιστά παραβίαση του δικαίου του ανταγωνισμού η εφαρμογή διακριτικής τιμολόγησης από δεσπόζουσα σε μία αγορά επιχείρηση, που έχει σαν στόχο ή αποτέλεσμα α) οι πελάτες της να περιέρχονται σε μειονεκτική θέση ως προς την ίδια στα πλαίσια μιας άλλης παραπλήσιας (άλλως, γειτονικής ή γειτνιάζουσας) συνδεδεμένης

Αγοράς (Για παράδειγμα, η αγορά διανομής ενός προϊόντος μπορεί να θεωρηθεί παραπλήσια της αγοράς παραγωγής του, ή η αγορά χοντρικής να θεωρηθεί παραπλήσια της αγοράς λιανικής. Βλ. και ΠΕΚ, απόφαση της 7-10-1999, *Irish Sugar κατά Επιτροπής*, ό.π., σκέψη 167. Βλ. και Richard Whish, *Competition Law*, Oxford University Press, 2005, σελ. 716, και Robert O'Donoghue, Jorge Atilano Padilla, *The Law and Economics of Article 82 EC*, Hart Publishing, Oxford, 2006, σελ. 202), ή β) τον αποκλεισμό ανταγωνιστών της που δραστηριοποιούνται στην αγορά στην οποία η εν λόγω επιχείρηση κατέχει τη δεσπόζουσα θέση (Βλ. ΔΕΚ, απόφαση της 13-2-1979, *Hoffman-La Roche κατά Επιτροπής*, σκέψεις 89-90. Βλ. επίσης, Robert O'Donoghue, Jorge Atilano Padilla, *The Law and Economics of Article 82 EC*, σελ. 203, και σελ. 204, καθώς και υποσημ. 111 στην ίδια σελ.).

Με βάση την ανωτέρω νομολογία και λαμβάνοντας υπόψη όσα αναφέρονται στα ανωτέρω Κεφάλαια της παρούσας και ιδίως:

Α) την καταγγελλόμενη πρακτική, δηλαδή τη διακριτική τιμολόγηση μεταξύ των ταξιδιωτικών πρακτορείων,

α) τις ένορκες καταθέσεις που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας της υπόθεσης στα γραφεία της ΓΔΑ, και ειδικότερα i) την ένορκη κατάθεση του [...], της 29-2-2008, ο οποίος δήλωσε ότι «Τον Αύγουστο του 2007 οι καταγγελλόμενες μείωσαν ξαφνικά και αδικαιολόγητα το ποσοστό κέρδους του [...] από 55% σε 5%. Μάλιστα, σε επιβάτες με εισιτήριο ο κοινός υπάλληλος των καταγγελλομένων εταιρειών αρνήθηκε την επιβίβαση σε πλοίο. Έτσι, αναγκαστήκαμε και πήγαμε σε άλλο τουριστικό γραφείο για να τους εκδώσουμε τα ίδια εισιτήρια»· ii) την ένορκη κατάθεση της [...], της 11-2-2008, που επιβεβαίωσε όλα όσα αναφέρονται στην καταγγελία και που στην ερώτηση «Μπορείτε να μας εξηγήσετε πώς αμείβονται οι τουριστικοί πράκτορες;» απάντησε «Αμείβονται με ποσοστό 50% επί του εισιτηρίου. Αν είναι και μέτοχοι των καταγγελλομένων εταιρειών, το ποσοστό ανέρχεται σε 55%», και iii) την ένορκη κατάθεση της [...], της 18-3-2008, που στην ίδια ερώτηση απάντησε «Αμείβονται με 50-60% όπου είναι ποσοστό επί του εισιτηρίου»·

β) την επισυναπτόμενη στην καταγγελία επιστολή της 3-8-2007 των καθόν ναυτικών εταιρειών προς την καταγγέλλουσα, όπου της γίνονται γνωστοί οι νέοι όροι συνεργασίας και τιμολόγησης από 5-8-2007, σε συνδυασμό με τα επίσης επισυναπτόμενα παλαιότερα συμβόλαια συνεργασίας τους, και

γ) το σύνολο των Ιδιωτικών Συμφωνητικών μεταξύ των καθόν ναυτικών εταιρειών και πολλών ταξιδιωτικών πρακτορείων·

Β) την πρακτική των καταγγελλομένων ναυτικών εταιρειών, που έγινε γνωστή στην Υπηρεσία στα πλαίσια της έρευνάς της και που συνίσταται στην επιβολή του όρου αποκλειστικής συνεργασίας με τα ταξιδιωτικά πρακτορεία, αποκλείοντας έτσι τυχόν ανταγωνιστές από την αγορά,

α) τα επισυναπτόμενα στην καταγγελία συμβόλαια συνεργασίας μεταξύ των καθόν ναυτικών εταιρειών και του [...], όπου ορίζεται ότι «*Η παρούσα συμφωνία είναι αποκλειστική. Σε περίπτωση που το τουριστικό γραφείο συνεργάζεται με ανταγωνιστή της εταιρείας η παρούσα συμφωνία θεωρείται άμεσα άκυρη και η συνεργασία τερματίζεται χωρίς να έχει το τουριστικό γραφείο οποιοδήποτε δικαίωμα αποζημίωσης*».

β) τα Ιδιωτικά Συμφωνητικά μεταξύ των ναυτικών εταιρειών και πολλών ταξιδιωτικών πρακτορείων, όπου ορίζεται ότι «*Τα ανωτέρω [=τιμές με προμήθεια 50%] ισχύουν εφόσον η συνεργασία μας θα είναι κατά αποκλειστικότητα. Στην αντίθετη περίπτωση η συμφωνία διαμορφώνεται ως παρακάτω: Α) Τιμές με προμήθεια 5% με ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ ΙΣΧΥ από [ημερομηνία] (...) Β) Δεν παρέχεται καμία πίστωση και για την εξυπηρέτηση των πελατών απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η απολύτως μετρητοίς εξόφληση ΠΡΙΝ την αναχώρηση του πλοίου για την πραγματοποίηση της εκδρομής. Γ) (...)*».

γ) τις ένορκες καταθέσεις που λήφθηκαν κατά τη διάρκεια της έρευνας της υπόθεσης στα γραφεία της Επιτροπής Ανταγωνισμού, και ειδικότερα i) την ένορκη κατάθεση του [...], της 29-2-2008, ο οποίος κατέθεσε ότι «*Οι "Σαμιακές Πλόες ΝΕ", "Σαμιακές Κρουαζιέρες ΝΕ" και "Πλόες Αιγαίου ΝΕ" είναι μονοπώλιο. Υπήρξαν κάποιες προσπάθειες άλλων εταιρειών να εισέλθουν στην αγορά αλλά δεν ήταν εφικτό (...). Επιπλέον, υπήρχαν "εκβιασμοί" τύπου μη συνεργασίας με το τουριστικό γραφείο που παρέκκλινε από την αποκλειστική συνεργασία με τις καταγγελλόμενες εταιρείες*» και «*Ήταν όρος απαράβατος, σε περίπτωση που ένα ταξιδιωτικό γραφείο χρησιμοποιούσε πλοίο άλλης εταιρείας τότε μειωνόταν το ποσοστό. Όποιος καινούριος προσπάθησε να μπει στη γραμμή γρήγορα αναγκάστηκε να αποχωρήσει καθώς επιπλέον τα έξοδα της επένδυσης είναι πολύ μεγάλα*», και ii) την ένορκη κατάθεση της [...], της 11-2-2008, που δήλωσε «*προβλεπόταν στα συμφωνητικά προμήθεια 5% σε περίπτωση που ένας πράκτορας χρησιμοποιούσε πλοίο ανταγωνίστριας εταιρείας. Το 2003 υπήρξε κάποια ανταγωνίστρια εταιρεία που έφερε πλοίο, το οποίο δεν μπόρεσε να συνεργαστεί με τους πράκτορες-τουριστικά γραφεία εξαιτίας αυτού του όρου*», και

δ) το επισυναπτόμενο στη συμπληρωματική καταγγελία ηλεκτρονικό μήνυμα (e-mail) του Κ^{ου} [...] (νομ. εκπρ. των καταγγελλομένων) της 9-4-2007 προς τους [...], [...] και [...], στο οποίο μεταξύ άλλων δηλώνει «*επιθυμώ να συζητηθούν άμεσα τα εξής (...) Συμβόλαια με συνεργάτες (...), στα οποία εκτός των άλλων θα είναι ξεκάθαρο όπως είχαμε και στα παλαιότερα συμβόλαια, ότι η συνεργασία είναι αποκλειστική και σε περίπτωση που κάποιος μοιράζει τη δουλειά του η συνεργασία του μαζί μας τερματίζεται (ή έστω το ποσοστό του πάει στο 10% και πολύ είναι). Αυτό προφανώς αφορά και τους μετόχους*»,

κρίνεται ότι οι καταγγελλόμενες ναυτικές εταιρείες παραβίασαν το άρθρο 2 του ν. 703/1977 αφού καταχράστηκαν τη δεσπόζουσα θέση τους.

Αντίθετα, δεν τεκμηριώθηκε περίπτωση «*άμεσου καθορισμού τιμών*» εκ μέρους των ναυτικών εταιρειών, που καταλογίζεται στη συμπληρωματική καταγγελία (Εξάλλου, σημειώνεται ότι σύμφωνα με την ένορκη κατάθεση της [...], της 11-2-2008, «*Στην πράξη πάντως ένας πράκτορας μπορεί να μειώσει το ποσοστό κέρδους του δίνοντας έκπτωση στον επιβάτη*»).

2. Κοινοτικό και Εθνικό δίκαιο

Σύμφωνα με την § 1 του άρθρου 3 του Κανονισμού 1/2003 του Συμβουλίου της 16^{ης} Δεκεμβρίου 2002 «για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα 81 και 82 ΣΕΚ» (ΕΕ L 1 της 4-1-2003, σελ. 1), «Οσάκις οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε συμφωνίες, αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων ή εναρμονισμένες πρακτικές κατά την έννοια του άρθρου 81 παράγραφος 1 της Συνθήκης, οι οποίες είναι πιθανόν να επηρεάσουν το εμπόριο μεταξύ κρατών μελών κατά την έννοια της διάταξης αυτής, εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 81 της Συνθήκης, στις εν λόγω συμφωνίες, αποφάσεις ή εναρμονισμένες πρακτικές. Όταν οι αρχές ανταγωνισμού των κρατών μελών ή τα εθνικά δικαστήρια εφαρμόζουν την εθνική νομοθεσία ανταγωνισμού σε τυχόν καταχρηστική πρακτική που απαγορεύεται από το άρθρο 82 της Συνθήκης, εφαρμόζουν επίσης το άρθρο 82 της Συνθήκης».

Κατά συνέπεια, κάθε φορά που η Επιτροπή Ανταγωνισμού εφαρμόζει το άρθρο 2 του ν. 703/1977, οφείλει αντιστοίχως να εφαρμόσει παράλληλα το άρθρο 82 ΕΚ, υπό την προϋπόθεση ότι η εν λόγω πρακτική δύναται να επηρεάσει αισθητά το ενδοκρατικό εμπόριο.

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «σχετικά με την έννοια του επηρεασμού του εμπορίου των άρθρων 81 και 82 της Συνθήκης» (ΕΕ C 101 της 27-4-2004, σελ. 81), το κριτήριο του επηρεασμού του διακοινοτικού εμπορίου είναι αυτόνομο κριτήριο της κοινοτικής νομοθεσίας το οποίο εκτιμάται χωριστά σε κάθε περίπτωση. Το κριτήριο αυτό περιορίζει δηλαδή το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 82 ΕΚ στις συγκεκριμένες πρακτικές που δύναται να έχουν ένα ελάχιστο επίπεδο διασυννοριακών επιπτώσεων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (*Ibidem*, σκέψεις 12-13).

Στην παρούσα υπόθεση, λαμβάνοντας υπόψη τον καθαρά τοπικό χαρακτήρα της σχετικής υπηρεσίας που αφορά τη διενέργεια κρουαζιέρων με αφετηρία τη Σάμο και προορισμό την Τουρκία και γειτονικά νησιά, κρίνεται ότι η καταγγελλόμενη πρακτική δεν μπορεί να επηρεάσει αισθητά (άμεσα ή έμμεσα, πραγματικά ή δυνητικά) τις συναλλαγές μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ώστε να τύχει εφαρμογής το άρθρο 82 ΣΕΚ.

Το άρθρο 9, § 1, του ν. 703/1977 ορίζει ότι «Η Επιτροπή Ανταγωνισμού αν, μετά από σχετική έρευνα που διεξάγεται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατόπιν καταγγελίας ή αίτησης του Υπουργού Ανάπτυξης, διαπιστώσει παράβαση (...) του άρθρου 2 (...), μπορεί με απόφασή της: α) να υποχρεώσει τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις ή τις ενώσεις επιχειρήσεων να παύσουν την παράβαση και να παραλείπουν αυτή στο μέλλον, (...) γ) να επιβάλει μέτρα συμπεριφοράς, (...) στ) να επιβάλει πρόστιμο στις επιχειρήσεις ή ενώσεις επιχειρήσεων που υπέπεσαν στην παράβαση».

3. Καθορισμός Προστίμου

Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, η Επιτροπή Ανταγωνισμού, σύμφωνα με το άρθρο 9, § 2 του ν. 703/77, εξετάζει τη σοβαρότητα της παράβασης, τη διάρκεια αυτής καθώς και την οικονομική δυνατότητα της επιχείρησης ή των επιχειρήσεων που έχουν πρωτοστατήσει στην παράβαση να προξενήσουν σημαντική ζημία σε άλλους οικονομικούς παράγοντες, ιδίως στους καταναλωτές (Βλ. και Επιτροπή Ανταγωνισμού, απόφαση 332/V/2007 της 8-3-2007, *Mava*, σκέψη 33.1).

Η περιγραφείσα ανωτέρω παράβαση του άρθρου 2 του ν. 703/1977 κρίνεται ως σοβαρή, διότι αφορά διακριτική τιμολόγηση και παράλληλα αποκλεισμό τρίτων επιχειρήσεων από τη σχετική αγορά μέσω επιβολής όρων αποκλειστικότητας.

Η διάρκεια της παράβασης καλύπτει το χρονικό διάστημα που ξεκινάει από την υπογραφή των Ιδιωτικών Συμφωνητικών μεταξύ των καθών καταγγελλομένων ναυτικών εταιρειών και των ταξιδιωτικών πρακτορείων, δηλαδή το έτος 2005, μέχρι τον Μάρτιο 2008, δηλαδή είχε διάρκεια τριών (3) ετών.

Για την εξακρίβωση της οικονομικής δυνατότητας των καταγγελλομένων εταιρειών λαμβάνονται υπόψη οι ετήσιοι ισολογισμοί των αντίστοιχων ετών κατά τη διάρκεια των οποίων κατά τα ανωτέρω έλαβαν χώρα οι ανωτέρω παραβάσεις.

Με βάση τους ετήσιους ισολογισμούς των εταιρειών, ο συνολικός κύκλος εργασιών των τριών ναυτικών εταιρειών κατά τα έτη 2005 έως και Μαρτίου 2008 υπολογίζεται στο ποσό των τεσσάρων εκατομμυρίων ενιακοσίων ενενήντα χιλιάδων τριακοσίων επτά (4.990.307,00) ευρώ. Από την σοβαρότητα της παράβασης, η Επιτροπή κρίνει ότι ως πρόστιμο και για τις τρεις εταιρείες για τις ανωτέρω παραβάσεις πρέπει να επιβληθεί ποσό ίσο με το δύο τοις εκατόν (2%) επί του συνολικού κύκλου εργασιών και των τριών εταιρειών κατά το ανωτέρω χρονικό διάστημα της παράβασης, ήτοι το ποσό των ενενήντα εννιά χιλιάδων οκτακοσίων έξι (99. 806,00) ευρώ, επιμεριζόμενο αναλόγως στις τρεις εταιρείες. Το ποσό αυτό, η Επιτροπή Ανταγωνισμού κρίνει ότι πρέπει να μειωθεί κατά ποσοστό τριάντα τοις εκατόν (30%) λόγω της διάθεσης συνεργασίας που επέδειξαν οι ανωτέρω τρεις εταιρείες κατά τη διάρκεια των ερευνών υπό της ΓΔΑ. Κατόπιν αυτού, το ανωτέρω ποσό του προστίμου των ενενήντα εννιά χιλιάδων οκτακοσίων έξι (99. 806,00) ευρώ μειώνεται στο ποσό των εξήντα εννιά χιλιάδων οκτακοσίων εξήντα τεσσάρων (69.864,00) ευρώ.

Τέλος, ως προς το ζήτημα της πρόκλησης ζημιάς σε άλλους οικονομικούς παράγοντες και ιδίως στους καταναλωτές, αυτή δεν μπορεί να προσμετρηθεί με ακρίβεια καθώς, όπως έχει υπογραμμίσει η Επιτροπή Ανταγωνισμού, *«έχει κριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην απόφασή της 24.6.2004, ότι "δεν είναι ανάγκη να προσμετρηθεί ο ακριβής αντίκτυπος στην αγορά διότι κάτι τέτοιο δεν είναι εύκολο να υπολογισθεί με ακρίβεια, δεδομένου ότι υπάρχουν και άλλοι εξωτερικοί παράγοντες που επιδρούν στις τιμές, πέραν της ανταγωνιστικής συμπεριφοράς"»* (Ibidem, σκέψη 33.2).

Σύμφωνα με το άρθρο 13α, § 2, του ν. 703/1977: *«Η Επιτροπή Ανταγωνισμού μπορεί να διατάξει την επιχείρηση ή την ένωση επιχειρήσεων που παρέβη τον παρόντα νόμο να δημοσιεύσει την απόφαση σε εφημερίδα, η οποία κυκλοφορεί σε πανελλαδική ή τοπική κλίμακα, ανάλογα με την εμβέλεια της αγοράς, στην οποία εκδηλώνεται η παράβαση, τη σοβαρότητα και τα αποτελέσματα της τελευταίας»*. Στην παρούσα υπόθεση κρίνεται ότι η ενημέρωση της τοπικής κοινωνίας σχετικά με τον καταχρηστικό και παράνομο χαρακτήρα του όρου της αποκλειστικότητας στα Ιδιωτικά Συμφωνητικά με τους ταξιδιωτικούς πράκτορες δύναται να ενθαρρύνει νέους παίκτες να εισέλθουν στη σχετική αγορά εκμετάλλευσης τουριστικών πλοίων και να οδηγήσει έτσι στην τόνωση του ανταγωνισμού.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Επιτροπή Ανταγωνισμού- Τμήμα Β΄:

α) κρίνει ότι οι ναυτικές εταιρείες "Σαμιακές Πλόες ΝΕ", "Σαμιακές Κρουαζιέρες ΝΕ" και "Πλόες Αιγαίου ΝΕ" **παρέβησαν** το άρθρο 2 του ν. 703/1977, περί απαγόρευσης της καταχρηστικής εκμετάλλευσης δεσπόζουσας θέσης που κατέχουν στην σχετική αγορά.

β) υποχρεώνει τις ως άνω επιχειρήσεις **όπως παύσουν αμέσως την παράβαση** του άρθρου αυτού και να την παραλείψουν στο μέλλον·

γ) υποχρεώνει τις ως άνω επιχειρήσεις **όπως αποστέλλουν μέχρι τέλος του προσεχούς Απριλίου υπογεγραμμένα τα συμβόλαια συνεργασίας** με τα ταξιδιωτικά πρακτορεία χωρίς όρους αποκλειστικότητας·

δ) επιβάλλει πρόστιμο στις ως άνω επιχειρήσεις, το οποίο υπολογίζει κατά την κρίση της, ως εξής: **στην ναυτική εταιρεία «Σαμιακές Πλόες»** το ποσό των οκτώ χιλιάδων διακοσίων ενενήντα ευρώ **(8.290,00) ευρώ**, **στην ναυτική εταιρεία «Πλόες Αιγαίου»** το ποσό των σαράντα επτά χιλιάδων τριακοσίων ενενήντα επτά **(47.397.00) ευρώ**, και **στη ναυτική εταιρεία «Σαμιακές Κρουαζιέρες»** το ποσό των δεκατεσσάρων χιλιάδων εκατόν εβδομήντα επτά **(14.177,00) ευρώ**, **ήτοι συνολικά** και στις τρεις εταιρείες το ποσό των εξήντα εννιά χιλιάδων οκτακοσίων εξήντα τεσσάρων **(69.864, 00) ευρώ**.

ε) διατάσσει τις ως άνω τρεις επιχειρήσεις **όπως δημοσιεύσουν την παρούσα απόφαση σε μια (1) εβδομαδιαία εφημερίδα**, με τη μεγαλύτερη κυκλοφορία, από αυτές που εκδίδονται και κυκλοφορούν **στη νήσο της Σάμου**.

Η απόφαση εκδόθηκε την **29η Δεκεμβρίου 2008**.

Η απόφαση να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης, σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 7 του ισχύοντος Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β΄ 1890/29.12.2006).

Η Προεδρεύουσα του Β΄ Τμήματος

Αριστέα Σινανιώτη

Ο Συντάκτης της Απόφασης

Παναγιώτης Κανελλόπουλος

Η Αναπληρώτρια Γραμματέας

Παναγιώτα Μούρκου

* Το σχέδιο της παρούσας απόφασης υπογράφει αντί της Αναπληρώτριας Γραμματέως Κυριακής Κασαλιά, η αναπληρώτρια Γραμματέας Παναγιώτα Μούρκου, σύμφωνα με το άρθρο 31 παρ. 1 εδάφ. γ΄ του Κανονισμού Λειτουργίας και Διαχείρισης της Επιτροπής Ανταγωνισμού (ΦΕΚ Β΄ 1890/29.12.2006).